1 / Základní list a časové karty

Pracovní list A

Úloha 1: a) 1939; b) 1989; c) 1989; d) 1939; e) 1989; f) 1939. U d) zemřel Jan Opletal 11. listopadu na následky zranění z 28. října; ne 17. listopadu. [S1, S3]

Úloha 2: správné pořadí B-E-F-D-A-C. B: 17. 11. 1939; E: 17. 11. 1989; F: 19. 11. 1989; D: 27. 11. 1989; A: 29. 11. 1989; C: 29. 12. 1989. [S1, S3, S5, S6]

Úloha 3: studenti si roku 1989 připomínali události roku 1939. Roku 1939 šlo o nacistickou okupaci, roku 1989 o komunistickou diktaturu v Československu. Přijměte i vlastní věcně správné formulace. [S1, S3]

Karty událostí a dat

Přiřazení: A-5, B-2, C-1, D-3, E-6, F-4. Chronologicky opět B-E-F-D-A-C. Podstatné je odůvodnění, nikoli rychlost. Data nejsou na kartách událostí, aby šlo sadu použít opakovaně. [S1, S3, S5, S6]

Rozšiřující otázka 1: mezi B a E uběhlo přesně 50 let. Shromáždění roku 1989 připomínalo nacistické represe proti studentům z roku 1939. [S1, S3]

Rozšiřující otázka 2: např. vznik Občanského fóra umožnil společné vystupování opozice a jednání; změna ústavy odstranila vedoucí úlohu KSČ; volba Havla změnila obsazení prezidentské funkce. Svobodné parlamentní volby se konaly 8. a 9. června 1990. [S3, S5, S6]

Přesnost, kterou hlídáme

České vysoké školy, nikoli všechny školy; devět představitelů studentského a akademického prostředí, nikoli výhradně devět studentů; přibližně 1 200 deportovaných do Sachsenhausenu. Učit přesnou povahu události je důležitější než zkoušet zaokrouhlený počet. [S1, S7]

2 / Rozšířený list, reflexe a diskuse

Pracovní list B - příklady přijatelných odpovědí

1. Např. datum 17. 11. 1989, místo Albertov, cesta přes Vyšehrad, zásah na Národní třídě. Žák vybere dva údaje a uvede, že je ověří v jiném historickém zdroji. [S3]

2. Text B nemá známého autora ani dohledatelný důkaz; odkazuje na neurčitého známého a tlačí na rychlé sdílení. Před předáním hledat původ zprávy a nezávislé potvrzení. Počet sdílení sám pravdivost nedokazuje.

3. Ne. Tvrzení o úmrtí konkrétního studenta a tvrzení o násilném zásahu jsou různé věci. Zpráva o smrti byla nepravdivá, násilný zásah je doložen. Text C je učební shrnutí pozdějšího pamětnického rozhovoru; text A shrnuje historické kalendárium. [S3, S4]

4. Např.: „17. listopad byl impulzem ke změnám. Následovala generální stávka, odstranění vedoucí úlohy KSČ z ústavy a v červnu 1990 svobodné parlamentní volby.“ Stačí dvě správně zařazené události a alespoň jeden odpovídající zdroj. [S3, S6]

Pracovní list C

Plakát má obsahovat dva různé roky, věcně správný údaj ke každému a odpovídající zdroje. Vhodná spojovací věta: „Studenti roku 1989 připomínali události roku 1939, ale žili v jiném politickém režimu.“ Reflexe nemá jednotné řešení. [S1, S3]

Diskusní karty - co hledat v odpovědi

D1: zpomalit šíření, vyhledat původ a další doklady. D2: oddělit tvrzení o smrti od doloženého násilí. D3: srozumitelná pravidla, možnost věcného nesouhlasu, ochrana soukromí a důstojnosti, respekt k právům druhých. Svoboda projevu není neomezená. D4: dva odlišné kontexty, společné datum a přiznané zdroje. [S1, S3, S4, S11]

Nenuťte žáky sdělovat rodinné politické názory. Rozdílný podložený názor není chyba; neopodstatněné tvrzení je výzva k ověření.

3 / Aplikace: třídění a detektiv

Roztřiď události - pořadí položek v aplikaci

1 → 1939: uzavření českých vysokých škol.
2 → 1989: násilný zásah na Národní třídě.
3 → 1939: poprava devíti představitelů studentského a akademického prostředí.
4 → 1989: vznik Občanského fóra.
5 → 1939: deportace přibližně 1 200 studentů do Sachsenhausenu.
6 → 1989: dvouhodinová generální stávka.
7 → 1939: pražské rozloučení s Janem Opletalem.
8 → 1989: volba Václava Havla prezidentem. [S1, S3, S5, S7]

Detektiv 1 / Fakt, nebo hodnocení?

Správná je první možnost: konkrétní datum a délku stávky lze ověřit. „Nejodvážnější den“ je hodnocení, které závisí na kritériích autora. Názor může být smysluplný, ale není stejným typem tvrzení jako datum. [S3]

Detektiv 2 / Zpráva, která se šířila

Správná je druhá možnost: před předáním hledat původ a nezávislé potvrzení. Nepravdivá zpráva o smrti Martina Šmída nevyvrací skutečný násilný zásah. Rozšíření: strach, omezený přístup k informacím či důvěra v osobní kontakty mohou vysvětlovat účinek zprávy; samy neprokazují její pravdivost. [S3, S4]

Detektiv 3 / Co zdroj skutečně říká

Správná je třetí možnost: tvrzení vypovídá o českých vysokých školách. Nic samo o sobě nedokazuje o jiných typech škol. Rozhodující slova jsou „české“ a „vysoké“. Rozšíření: vytvořit jiný příklad neoprávněného zobecnění a přesně jej opravit. [S1]

Smyslem zpětné vazby je oprava omylu. Při společné práci neporovnávejte žáky podle počtu prvních správných pokusů. Výsledek aplikace není diagnóza ani známka.

4 / Aplikace: kvíz a hodnocení výstupu

Kvíz - správné odpovědi

1. Druhá možnost: 1939 a 1989. [S1, S3]
2. První možnost: nacistická okupační moc v Protektorátu Čechy a Morava. [S1]
3. Třetí možnost: nacisté české vysoké školy uzavřeli. [S1]
4. První možnost: Mezinárodní den studentstva; vyhlášen v Londýně roku 1941. [S2]
5. Druhá možnost: připomínka padesáti let od nacistických represí proti studentům. [S3]
6. Třetí možnost: společné přerušení práce na podporu politických změn. [S3]
7. První možnost: z ústavy byla odstraněna vedoucí úloha KSČ. [S6]
8. Druhá možnost: listopadové protesty zahájily rychlé změny; svobodné parlamentní volby následovaly v červnu 1990. [S3, S6]

Jednoduchá kritéria miniplakátu: celkem 0-6 bodů

- Historická přesnost (0-2): 2 = oba roky a kontexty správně; 1 = dílčí chyba nebo chybí jeden důležitý údaj; 0 = roky či režimy zásadně zaměněny.
- Důkaz a zdroj (0-2): 2 = nejméně dva údaje doložené odpovídajícími zdroji; 1 = doložen jeden údaj nebo je odkaz nejasný; 0 = údaje nejsou doloženy.
- Vysvětlení a srozumitelnost (0-2): 2 = jasná spojovací věta, přehledný výstup, ilustrace přiznaná; 1 = výstup částečně nejasný; 0 = vztah příběhů nelze z výstupu rozpoznat.

Neudělujte body za shodu politického postoje s učitelem, výtvarný talent ani osobní rodinnou zkušenost. Bodování slouží ke zpětné vazbě: určete jeden další krok, který může skupina zlepšit.

Závěrečná kontrolní otázka

Dokáže žák vysvětlit, že stejné datum neznamená stejnou událost, a ukázat, o který zdroj svou odpověď opírá? Pokud ano, hlavní cíl sady byl naplněn.